

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДАВНЬОРИМСЬКОГО ОРДЕРА В СУЧАСНІЙ АРХІТЕКТУРІ

Чистоєва Є.А., студ. гр. А-171

Науковий керівник – Герасимова Д.Л., доцент (кафедра Образотворчого мистецтва, Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. Тема розвитку та історії ордерної системи описувалася багатьма, адже це одна з найдавніших, можна сказати вона є основоположною в архітектурі, систем споруди. За таке довге існування ця система зазнала ряду змін, вона пережила і розквіт, і забуття, і відродження [1]. Зараз вона стоїть поряд з іншими архітектурними поняттями і не особливо виділяється для звичайної людини, але варто трохи придивитися, можна побачити, що, відійшовши від своїх колишніх функцій, ордерна система стала більш декоративною. Зараз буде доречно розібрати причини чому саме це сталося і в чому полягають проблеми переходу, чи вірніше становлення, ордерної системи у сучасній архітектурі.

Мета цієї роботи полягає у аналізі архітектурних форм у місті, у яких застосовувалися ордерні системи чи їх частини. **Завданнями даної роботи є:** розгляд інтеграції ордерної системи та її деталей у сучасній архітектурі, її трансформації під певні потреби дизайну, визначення цілісності ордерної системи та окремих її елементів.

Основною проблемою інтеграції ордера, у колишньому розумінні цього слова, а саме чогось дуже великого, що може витримати на собі колосальні маси каменю, є тектоніка. У класичному розумінні вона відображає відчуття ґрунтовності конструкції будівлі, або скоріше її образу у сприйнятті глядача, осмислення тяжкості архітектурної форми та, одночасно, стійкості [2]. Колона, як головний несучий елемент ордера, підтримує масу антаблемента, і в уявленні людини цей важливий елемент не може бути чимось непомітним. Однак, що ми бачимо у сучасній архітектурі? Чи можемо ми згадати якийсь приклад з новітньої архітектури з колонами, велич яких могла б порівнятися з величиною наприклад колон римського Пантеону?

Рис. 1. Приклад капітелі з Пантеону

Класична архітектура у своєму ордерному втіленні включає одне дуже важливе поняття, як композиція. Користуючись сучасною термінологією, композиційна діяльність це процес, спрямований «згори-вниз», архітектор, керуючись класичними принципами композиції, діє за принципом «від цілого до деталей». Композиція горизонтальної балки та вертикальних опор має на увазі процес подолання тяжкості. А її подолання та наступна стійкість конструкції – найважливіший аспект сприйняття ордера, що повертає нас до тектоніки [3]. Однак у сучасному світі, питання про труднощі підтримки таких великих мас стоїть не так гостро, як у давнину, з розвитком технологій ордерна система втратила свою значимість. Як ми бачимо з часом сенс понять устрою ордерної системи став змінюватися і набувати нового сенсу. Таким чином, можна дійти висновку, що трансформація ордера

відбувалася поступово і зараз потрібно проаналізувати результат цього багатовікового процесу. Розглядаючи архітектуру нашого міста, можна побачити приклади як величних колон, так і колон менших розмірів. Колони великих розмірів часто рідкість, але все одно якщо добре обшукати, то можна знайти щось цікаве. Ордерна система досить швидко стала предметом розкоші багатих верств населення і, природно, церкви – безліч церков та соборів прикрашені колонами, наче на згадку про великі храми давнини. Тому колони такого колосального розміру можна знайти, відвідуючи релігійні центри будь-якого міста. Нашим «одеським» прикладом може бути Свято Троїцький собор, вхід якого прикрашений парою білосніжних колон з іонічною капітеллю. Звичайно при детальному розгляді, можна помітити трансформацію капітелі, вона втратила таку деталізацію, яка була притаманна її прабатькові, однак свою роль вона як і раніше виконує.

Рис. 2. Свято Троїцький собор, вул. Успенська кут вул. Катериненської

Ще одним чудовим прикладом можуть бути колони залізничного вокзалу, але як ми бачимо в цьому випадку вони втратили циліндричну форму стовбура і для архітектурного задуму автора вони набули нової форми восьмикутного паралелепіпеда. І так само біля вокзалу ми можемо побачити приклад використання несучої частини ордерної системи – колони, в іншому ключі. Територія біля центрального входу прикрашена ліхтарними стовпами у вигляді колон з тією ж формою стовбура, як біля будівлі. Це є яскравим прикладом переходу функцій ордерної системи в більш декоративну галузь та її диференціації в дизайні не тільки будівлі, а безпосередньо й території навколо.

Рис. 3. Центральний вхід на залізничну станцію

Рис. 4. Модифікований ліхтарний стовп

Недалеко від будівлі залізничної станції ми можемо побачити більш модерністичне застосування ордера в будівлі клубу «Palladium». Ці колони, що прикрашають два входи до

будівлі – приклад використання образів доричного ордера у сучасній архітектурі. Колони зберегли свої канілюри, проте їх розміри та пропорції порушені. Одна з колон має стандартний гіпсовий колір, більш тонка і більше схожа на звичайний ордер, тоді як друга захована під обшивкою із металу, і майже не виділяється на тлі чорних блоків, оскільки також має чорний колір.

Рис. 5. Клуб «Palladium», вул. Італійський бульвар 4

Така метаморфоза ордерної системи не рідкість, проте її можна зустріти лише у будівлях подібного типу (нічні клуби, салони краси тощо). В іншому ми ходимо повз них щодня і не помічаємо, що в їхній архітектурі використовуються образи старого світу.

Говорячи про колони малого розміру, можна наводити незліченну кількість прикладів, адже історичний центр нашого міста багатий на прекрасні будівлі, в кожному з яких так чи інакше використовувалися елементи ордерної системи. Тому навести приклад лише парою будівель було б грубою образою, тому розглянемо абсолютно різне застосування елементів ордерної системи в будинках різних років. Як бачимо на прикладах будівель ранніх років, натяки на ордерну систему зустрічаються у будь-яких елементах декору фасаду будівлі. Тепер колона, яка раніше була основоположною стійково-балковою системи, стала лише прикрасою фасадів, дверних та віконних отворів. Найчастіше колона наполовину виходить із будівлі, нерідко відбувається порушення пропорцій, зміни основних складових її елементів, а також додаткове декорування п'єдисталів і капітелей, зустрічаються і приклади декорування стовбура колони, наприклад, імітація лози винограду [4].

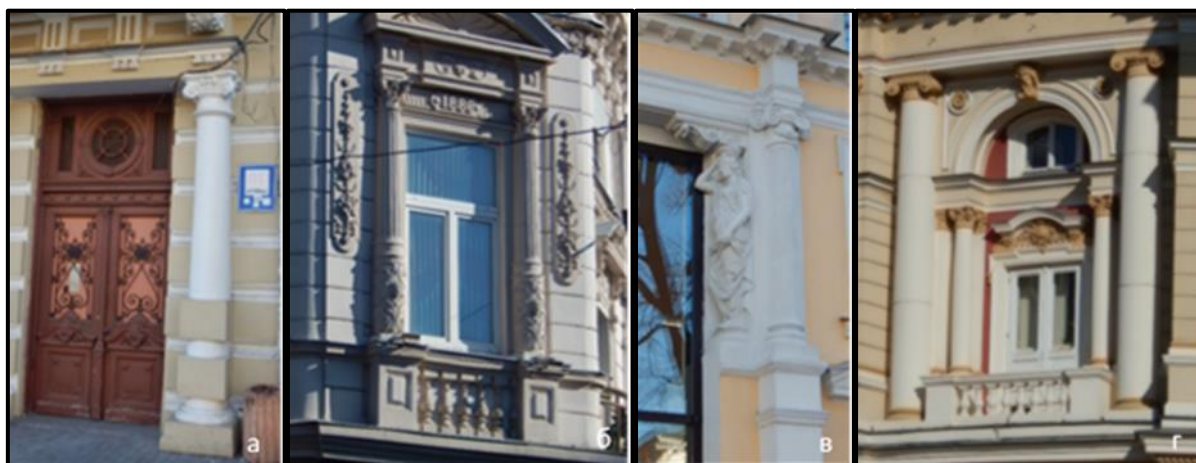

Рис. 6. а – вул. Грецька 21; б – вул. Рішельєвська кут вул. Дерибасівської;
в – вул. Ланжеронівська 20; г – Оперний театр

Розглядаючи пізніші споруди, можемо помітити, що ввійшов у моду скромніший тосканський ордер зі спрощеною капітеллю. Часто простежується порушення пропорцій, але із збереженням ентазису. Нерідко так само можна зустріти поодинокі колонні, які прикрашають віконні проєми, або пару, значно зменшених у розмірі і витягнутих у довжину,

колон, які служать для підтримки карнизів, або імітації антаблемента, в суто декоративних цілях.

Рис. 7. а – вул. Єврейська кут вул. Катериненської; б – вул. Дерибасівська, 27; в – вул. Грецька площа, 2

Розглядаючи ці приклади окремо кожен, можна побачити їх модернізацію, додавання нових чи відсутність канонічних елементів, зміна і декорування будь-яких складових ордеру, зміну їх розмірів і пропорцій тощо. Такі приклади показують те, що хоч ордерна система, такою якою вона була в минулому, вже зжила себе, але її елементи однаково знаходять застосування в сучасному дизайні.

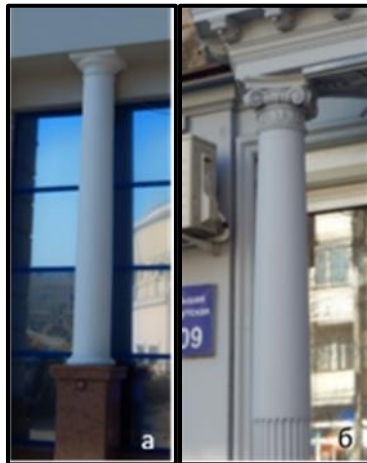

Рис. 8. а – провулок Віце-Адмірала Жукова, 9; б – вул. Велика Арнаутська, 107

Висновки та результати. Підсумовуючи, можна сказати, що ордерна система адаптується під потреби сучасних людей, приймаючи різні форми вона, подібно до хамелеону, поєднується з нашою архітектурою, але при цьому є невід'ємною її частиною. Уявити історичні будівлі без цього елемента та й незвичайні рішення в дизайні модерністичних будівель неможливо. Шкода, що проходячи повз ці шедеври архітектури, ми не помічаємо їх велич і красу. І залишається сподіватися, що історія циклічна і одного разу відродяться ці архітектурні гіганти, щоб вражати перехожих своєю неймовірною красою.

Література:

1. Герасимова Д.Л., Сапунова М.Ю., Акрідіна Г.В. Конспект лекцій з дисципліни «Історія мистецтв». 49 с.
2. Культурологія. Історія світової культури: Підручник для вузів За ред. проф. А.Н. Маркової. 2-ге вид., перероб. та дод. М.: ЮНІТІ, 2003. 600 с.
3. Тімофійенко В. Архітектура і монументальне мистецтво: терміни і поняття. К.: Вид-во Ін-ту проблем сучасного мистецтва, 2002. 472 с.
4. Сайт: Автор: Ширінян Є.А. <https://cyberleninka.ru/article/n/sopostavlenie-nekotoryh-ordernyh-printsipov-i-sovremennyh-ustanovok-v-formoobrazovanii>